

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Skjøtselsplan for slåttemark

Oksfjellelv nord og sør, Hemnes kommune, Nordland

Revidert versjon 2017

NIBIO RAPPORT | VOL. 3 | NR. 127 | 2017

Marit Dyrhaug¹ & Annette Bär²

Norsk landbruksrådgiving Nordland ¹

Divisjon for matproduksjon og samfunn/Kulturlandskap og biomangfold²

TITTEL/TITLE

Skjøtselsplan for slåttemark. Oksfjellelv nord og sør, Hemnes kommune, Nordland. Revidert versjon 2017.

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Marit Dyrhaug & Annette Bär

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
15.11.2017	3/127/2017	Åpen	10805	17/01921
ISBN:		ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:
978-82-17-01951-0		2464-1162	27	

OPPDRAUGSGIVER/EMPLOYER:

Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelingen

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Ingvild Gabrielsen

STIKKORD/KEYWORDS:

Skjøtsel, kulturlandskap, slåttemark, restaurering, utvalgt naturtype, tilskuddsordning for trua naturtyper

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Kulturlandskap og biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Rapporten gir en beskrivelse av slåttemarkslokalitetene Oksfjellelv nord og Oksfjellelv sør, Hemnes kommune, og gir reviderte skjøtselsanbefalinger. Beskrivelsen av slåttemarkene og deres utvikling tar utgangspunkt i kartleggingen fra 2010, feltbefaring i 2017 og informasjon fra grunneier om gjennomførte skjøtselstiltak. Anbefalte skjøtselstiltak er en sein slått kombinert med bruk av hvileår i skrinne partier. For partier dominert av strandrør anbefales restaurering og 2 gangers slått.

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

Nordland

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

Hemnes

STED/LOKALITET:

Oksfjellelv

GODKJENT /APPROVED

Knut Anders Hovstad

NAVN/NAME

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Annette Bär

NAVN/NAME

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Utarbeidelse av skjøtselsplanen for slåttemarkene Oksfjellelv nord og sør i Hemnes kommune er utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelingen. Prosjektleder har vært Annette Bär (NIBIO), mens Marit Dyrhaug har hatt ansvar for utarbeiding av skjøtselsplanen.

Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for skjøtsel av slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for slåttemark. Den baserer seg på tidligere utarbeidet skjøtselsplan (Sommersele 2010), referat fra befarings i 2013 (Bär 2013) samt feltbefaring og intervjuer med grunneieren i 2017. Planen gir anbefalinger om skjøtsel og restaurering av slåttemarkslokalitetene Oksfjellelv nord (tidligere kalt Oksfjellelv – slåttemark nord) - BN00071087, og Oksfjellelv sør (tidligere kalt Oksfjellelv – slåttemark sør) - BN00087042.

Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007), og faktaark for slåttemark, utformet av Ellen Svalheim (Svalheim 2014).

NIBIO takker grunneieren Karl-Arne Oksfjellelv, og Fylkesmannen i Nordland v/Ingvild Gabrielsen for samarbeidet og nyttig informasjon i forbindelse med revidering av skjøtselsplanen.

Tjøtta, 13.november 2017

Annette Bär

Prosjektleder

NIBIO, Tjøtta

Innhold

1	Generell del om slåttemark	5
1.1	Slåttemarksutforminger i Nord-Norge	5
1.2	Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
1.2.1	Skjøtsel	6
1.2.2	Restaurering	6
2	Oksfjellelv nord og Oksfjellelv sør, naturgrunnlag og driftshistorie	8
2.1	Kort om naturgrunnlaget	8
2.2	Drift og utvikling av slåttemarkene	8
2.3	Kart over slåttemarklokalitetene	9
3	Skjøtelsplan for slåttemarkene Oksfjellelv nord og Oksfjellelv sør	10
3.1	Mål for skjøtsel - Oksfjellelv nord og Oksfjellelv sør	10
3.2	Planlagte skjøtselstiltak	11
3.2.1	Slåtterrelaterte tiltak	11
3.2.2	Restaureringstiltak	12
3.3	Oppfølging av skjøtelsplanen	12
3.4	Kart over skjøtselstiltak	13
4	Detaljert beskrivelse av slåttemarks- lokalitetene	14
4.1	Oksfjellelv nord	14
4.2	Oksfjellelv sør	17
5	Kilder	19
6	Ortofoto/kart	20
7	Bilder	22

1 Generell del om slåttemark

Slåttemarker er arealer som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark, eller såkalt natureng, er slåttemarker som er formet gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflatelyddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og ikke eller meget lite gjødslet. De blir slått seint i sesongen. Slåttemarkene blir eller ble gjerne høstbeitet og kanskje også vårbeitet. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og hvor man er i landet. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest meget artsrik. Den kan være åpen eller tresatt.

Tresatte slåttemarker med styvingstrær som blir høstet ved lauving er i dag meget sjeldne. Slike såkalte lauvenger ble gjerne beitet om våren, slått en gang seint om sommeren og høstbeitet. I tillegg ble greinene på trærne høstet til lauvfôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr en viktig rolle som slåttearealer (slåttemyr). De fleste jordvannsmyrene i Norge har tidligere vært slått, men myrslåtten opphørte i stor grad for lenge siden og forekom bare noen få steder fram til slutten av 1950-årene. Gjengroingen av slåttemyr går imidlertid gjerne langsomt så flere myrer bærer i dag fortsatt preg av denne høstingen. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fortsatt er i hevd.

De ulike slåttemarkene tilhører våre mest artsrike naturtyper med meget stor betydning også for andre organismer enn karplanter. Rundt 70 prosent av våre dagsommerfugler er for eksempel knyttet til åpen eng-vegetasjon (særlig urterik slåttemark) og en rekke vade-fugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekke-områder og rasteplasser ved trekk. I tillegg har slåttemarker stor betydning for mange truede beitemarksopper. Slåttemarker kan ikke erstattes av beitemarker fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke opprettholdes av beite. I sammenligning med beitemarker har slåttemarker høyest artsmangfold per m² og også de største bestandene av flere truede engarter. Gjennom historien har de vært, og vil også i framtiden være, viktige "levende genbanker". I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelement i norsk landbruk i tusener av år. I løpet av 1900-tallet har de imidlertid blitt blant våre mest truede naturtyper.

1.1 Slåttemarksutforminger i Nord-Norge

Den store variasjonen i vår slåttemarksvegetasjon i Norge er foreløpig bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel forsøkt å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som kan sees som karakteriske for Nord-Norge og dermed gir denne regionen et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir også eksempler på noen verdifulle lokaliteter.

I Nordland finnes fine dunhavreenger med forekomst av bl.a. rødflangre, brudespore, vill-lin, harerug, fjellfrøstjerne og jåblom på skjellsand. Slik eng er tidligere registrert bl.a. på Kjerringøy, Bodø kommune. Ved Kvarv i Sørfold fantes en annen utforming av dunhavreeng med arter som gulmaure, gjeldkarve og småengkall (Norderhaug 1988). Boreal slåtteeng (G7) finnes også i Nord-Norge, men her mangler sørlige arter (Fremstad & Moen 2001). Artsrike kalkenger finnes bl.a. på Skogsholmen i Vega kommune. Skogstorkenebb-ballblomeng (G13) er karakteristiske for Nord-Norge og tidligere registrert bl.a. ved Jarfjorden i Finnmark med forekomst av bl.a. flere marikåpearter, sølvbunke, fjelltimotei, hvitbladtistel, gulaks, ryllik, småengkall og harerug (Norderhaug 1988). Enger med et spesielt artsinventar er Finnmarksfrøstjerneeng og silkenellikeng (G9) som er registrert i Talvik og Anarjohka i Alta respektive Porsanger, Lebesby, Tana og Sør-Varanger (Alm et al. 1994, Fremstad & Moen 2001). Eksempler i god hevd finnes sannsynligvis ikke lenger, men svakt gjengrodde enger med mye finnmarks-frøstjerne og/eller russkjeks er registrert. Ved Makkenes i Vadsø finnes fine slåttemarks-lokaliteter som nå beites. Artsrike rester av tidligere slåttemark i tilknytning til sanddynesystemer (dyneeng W2a,b) finnes fortsatt i Nord-Norge bl.a. i Finnmark. De har imidlertid ikke vært i bruk på lang tid (Vibekke Vange pers. medd.).

1.2 Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker

1.2.1 Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammel artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsforma, uten gjødsel og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var imidlertid meget sjeldent.

En bør benytte lett redskap (ljå, tohjuls motorisert slåmaskin eller lettere traktor der det er mulig). Graset må bakketørkes/ev. hesjes før det fjernes. Bakketørkinga viktig for at frøa til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet samles sammen og kjøres vekk.

Enkelte steder har engene i tillegg vært beitet, enten vår eller høst eller begge deler. Bare beiting kan imidlertid ikke erstatte slått, men er det eneste mulighet for skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsomme. De velger ikke ut "godbitene" slik sauene gjør. Beitepresset må i tilfelle ikke være for stort, og en må vente seg noe manuell etterrydding. Der en har tidligblomstrende arter som til eksempel søstermarihånd, er det særlig viktig at en unngår vårbeite.

1.2.2 Restaurering

Når det gjelder restaurering av enger som er i gjengroing og utvidelse av eksisterende slåtteareal er det viktig å ikke sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en greier å følge opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får en følelse med hvor omfattende de ulike tiltaka er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark, dette for å unngå skader på undervegetasjonen og er samtidig lettvinnt for å få så lav stubbe som mulig. Rydding i snø kan være noe mer tungvint, mindre busker og oppslag kan også ryddes på sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samlet i bladene.

I slåtteenger som ikke har vært tresatt er det ikke noe poeng å sette igjen noe særlig med trær. Gamle styvingstre må imidlertid spares. Et og annet lauvtre med fin og vid krone kan og få stå. All gran/furu og fremmede treslag (eksempelvis platanlønn) bør fjernes.

Etter hogst er det spesielt viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samla sammen og brent på egna steder, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska rask- og storvoksen konkurransesterk vegetasjon. Oppflising og spredning av flis i området er av samme grunn ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringen som frigjøres fra de døde røttene til trær og busker som har blitt ryddet vekk. Dette gir en gjødselseffekt som lett forårsaker oppvekst av uønska nitrogenkrevende arter (som for eksempel bringebær, brennesle). Gradvis gjenåpning er derfor viktig. Gjødslingseffekten sammen med økt lysinnstråling fører gjerne også til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger utover i første sesongen, og i tillegg året etter.

Osp og or sprer seg ved rotskudd, og rydding kan i mange tilfelle føre til utstrakt renning. Disse kan det derfor lønne seg å ringbarke (sokke). Det bør da skjæres et fem cm bredt band rundt treet nedenfor

nederste greina. Det er viktig at snittet er så dypt at all barken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff helt sikkert er brutt. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre sommere må de døde trea fjernes.

Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil gå raskere i forråtning om en skiller barken fra veden med et spett eller lignende, og så stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en også unngå renninger på denne måten. Dette kan til eksempel være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle, mjøduert eller liknende går normalt ut ved slått, men kan være avhengig av slått flere ganger per sesong i begynnelsen med lja eller krattrydder. Ev. felt med einstape (bregne) bør slås ned med kjepp (ikke skjæres ned). På denne måten fortsetter bregna med å transportere næring fra røttene, og utarmer så rotsystemet sitt. Den bør så fjernes på høsten.

2 Oksfjellelv nord og Oksfjellelv sør, naturgrunnlag og driftshistorie

2.1 Kort om naturgrunnlaget

Oksfjellelv er ei veiløs grend som ligger 420 moh ved Bleikvatnet der Oksfjellelva munner ut. Oksfjellelv ble ryddet rundt 1740. Fram til 1913 var det ett bruk, på det meste har det vært fire. På østsiden av elva opphørte driften i 1960, og på vestsiden i 1962. Grenda ble fraflyttet før Bleikvatnet ble regulert og oppdemt i 1964. Mye av kulturmarka ved vatnet ble neddemt, og mye er i dag preget av periodevis oversvømmelse og høg grunnvannstand, men vi har rester av gammel, verdifull kulturmark igjen på begge sider av elva. Innslag av kalkbergarter medfører at kulturmarka stedvis er artsrik. For detaljert beskrivelse av slåttemarkenes artsmangfold mm henvises til kapittel 4, side 15.

Slåttemarkene Oksfjellelv nord og sør ligger på Gnr 120/7 på vestsiden av elva. Eier er Karl Arne Oksfjellelv. Han bor, og driver gårdsbruk i Korgen, og Oksfjellelv benyttes som fritidseiendom.

2.2 Drift og utvikling av slåttemarkene

Da gården var i drift var det vanlig med én slått. Engene ble gjødslet med naturgjødsel, og har sannsynligvis aldri vært gjødslet med mineralgjødsel. Etter fraflytting ble engene stående uslått. Fra midten av 1960-tallet til 1980-tallet ble området benyttet til kvigebeite, for så å bli liggende brakk.

Ved vegetasjonskartlegging og utarbeiding av skjøtselsplan i 2010 (Sommersel 2010) ble Oksfjellelv nord registrert som verdifull slåttemark på 4,6 daa med verdi B – viktig. Fra 2011 har enga vært skjøttet ved slått. Jfr. skjøtselsplanen har deler av enga fra 2014 vært slått to ganger for å bekjempe gjengroingsarter, unntatt i 2016 hvor engene ble nedbeitet av rein. Det har vært ryddet skog og kratt langs kantene. Fra å være ei eng preget av sterk gjengroing i 2010, har skjøtselen resultert i ei fin slåttemark med god tilstand og hevd. I 2017 er arealet av Oksfjellelv nord avrenset til 5,2 daa og verdien satt til A – svært viktig.

Oksfjellelv sør har vært skjøttet med 2 gangers restaureringsslått siden 2014. Et mindre område med mye strandrør sørom slåttemarka i nord har også blitt slått. I 2017 hadde området nordom husa oppnådd god tilstand, og i ny avgrensing av slåttemarklokalitetene er området nordom husa slått sammen med Oksfjellelv nord. I området sørom husa har mengde geitrams og skogstorkenebb gått sterkt tilbake, men har fremdeles noe preg av gjengroing. Oksfjellelv sør er utvidet med strandrør-området som slås. Lokaliteten er nå på 1,3 daa og har verdien C – lokalt viktig.

Slåtten har som regel vært gjennomført i Olsok-helga. Det brukes ei 2-hjulsslåmaskin med arbeidsbredde på 90 cm, og rakes med rive. I 2017 var våren sein, og ved feltbefaring 25.07 var plantebestanden svært kortvokst og mange av slåttemarksartene var så vidt kommet i blomstring. Slått i slutten av juli kan på denne lokaliteten være for tidlig for å få ønsket frøspredning. Graset har blitt hesjet, eventuelt bakketørket dersom graset har vært kortvokst og avlingene små. Høyet har delvis blitt dumpet, delvis blitt pakket i sekker, lagret i nauset og fraktet med scooter over Bleivatnet og hjem om vinteren.

Det er tungvindt å drive skjøtsel av slåttemark i ei veiløs bygd oppunder Oksfjellindene. Grunneier oppgir at ønsket om å bevare deler av slåttemarka og holde området velstelt er viktigste motivasjon for å gjennomføre slått i Oksfjellelv. Det er ikke aktuelt å utvide slåttearealet utover det som slås i dag, men grunneier ønsker fortsatt å følge opp skjøtselen av de to slåttemarklokalitetene.

2.3 Kart over slåttemarkslokalitetene

Figur 1. Kart over lokalitetene Oksfjellelv nord og Oksfjellelv sør med verdisseting og arealstørrelse.

3 Skjøtselsplan for slåttemarkene Oksfjellelv nord og Oksfjellelv sør

SKJØTSELSPLAN			
Dato utarbeiding av skjøtselsplan: 13.11.2017			
Dato befarings: 25.07.2017			
Dato samtale med grunneier/bruker: 25.07.2017			
Utformet av: Marit Dyrhaug		Firma: NLR Nordland	
UTM sone: 33 W 33 W	Nord: 455485 455465	Øst: 7314425 7314355	Gnr./Bnr.: 120/7 (Oksfjellelv nord) 120/7 (Oksfjellelv sør)
Areal (nåværende): 5,2 daa Oksfjellelv nord 1,3 daa Oksfjellelv sør		Areal (etter evt. restaurering):	
Del av verneområde: Nei		Hvilket vern:	
Finnes det særskilte skjøtselshensyn i området, hvilke: Nei			

3.1 Mål for skjøtsel - Oksfjellelv nord og Oksfjellelv sør

MÅL
Hovedmål for lokalitetene: Fortsatt skjøtsel av de to slåttemarkslokalitetene slik at de holdes i god hevd med tradisjonell slått og oppnår god tilstand uten preg av gjengroing.
Konkrete delmål for Oksfjellelv nord: - Opprettholde artmangfoldet med høgt antall arter karakteristisk for tradisjonelt drevet slåttemark - Økt forekomst av karakteristiske slåttemarksarter på bekostning av sølvbunke i nedre del av lokaliteten.
Konkrete delmål for Oksfjellelv sør: - Øke artsmangfoldet og forekomsten av arter karakteristisk for tradisjonelt drevet slåttemark - Redusere forekomsten av gjengroingsarter som strandrør
Ev. spesifikke mål for delområde(r): - Området dominert av strandrør skal etter hvert få like stort artsmangfold som resten av Oksfjellelv sør.
Tilstandsmål arter: - Økt forekomst av snøsøte i Oksfjellelv nord - Forekomst av marinøkkel i Oksfjellelv nord
Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing: - Strandrør skal ikke lenger være dominerende art i deler av lokaliteten Oksfjellelv sør

3.2 Planlagte skjøtselstiltak

3.2.1 Slåtterelaterte tiltak

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak, slått:

- For **Oksfjellelv nord** karakteriseres tilstanden som god, men forekomsten av sølvbunke i nedre del av enga er høyere enn ønskelig. Det samme gjelder de spredte forekomstene av høgstauder som tyrihjelmskjold, mjødur, enghumleblom og geitrams i kantsonen mot øst. Fortsatt restaureringsslått anses likevel ikke som nødvendig. Framover anbefales en sein slått. Slåtten bør skje etter frøsetting og graset bakkettørkes eller hesjes før det fjernes fra området.
- På de skrinne partiene nordvest er veksten nå så sparsom at det i enkelte år har liten hensikt å slå. Denne delen av slåttemarka (se skjøtelskart side 14) kan ha godt av å få et hvileår av og til. I skjøtelsplanen er det foreslått slått annen hvert år. Alt etter vær og vekstforhold kan det være aktuelt å slå oftere, men dette må grunneier selv vurdere skjønnsmessig hvert enkelt år.
- I **Oksfjellelv sør** har vi et område hvor strandrør dominerer. For å redusere mengde strandrør vil det i kommende 3-5 år være nødvendig med restaureringsslått her. I skjøtelsplanen er det foreslått 2 gangers slått for 4 år framover, med en tidlig slått i slutten av juni og sein slått samtidig som resten av slåttemarksarealene. Graset fra første slått skal fjernes umiddelbart etter slått, mens graset fra 2.slåtten kan fjernes etter tørking som på resten av slåttemarksarealene.
- Resten av slåttemarka har noe preg av gjengroing med dominans av høgvekste urter. Vi forventer at dominansen av høgvekste arter fortsatt vil gå tilbake også ved tradisjonell skjøtsel med en slått, og fortsatt restaureringsslått anses ikke som nødvendig. Det anbefales derfor en sein slått. Slåtten bør skje etter frøsetting og graset bakkettørkes eller hesjes før det fjernes fra området.
Slåtten foretas med 2-hjulsslåmaskin
- Ingen bruk av mineralgjødsel.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa	Kontroll (år)
Tiltak slått (jfr. beskrivelsen over):			
<u>Slåttemark nord:</u>			
Middels tung slått, kategori B ¹	Årlig	4,3 daa	
Middels tung slått, kategori B ¹	2.hvert år	0,9 daa	
<u>Slåttemark sør:</u>			
Middels tung slått, kategori B ¹	Årlig	0,9 daa	
Restaureringsslått, kategori D ¹	2018-2021	0,4 daa	
Utstyrskrav knyttet til slått:			
Tohjulstraktor, ljà			

¹ Slåttekategorier: kategori A = tung slått – bratt og/eller ujevnt terreng og/eller smalt skjer
 kategori B = middels tung slått – for eksempel bratt, men jevnt
 kategori C = lett slått – flatt og/eller jevnt terreng og/eller bredt skjer
 kategori D = restaureringsslått – tykk eng, kratt og renninger

3.2.2 Restaureringstiltak

Beskrivelse av planlagte restaureringstiltak: - Ingen spesielle restaureringstiltak utover restaurerings slått			
KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak restaurering (jfr. beskrivelsen over):			
Utstyrskrav knyttet til restaurering:			

3.3 Oppfølging av skjøtselsplanen

OPPFØLGING
Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år: Ja
Behov for registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper: Ja, ønskelig å registrere arter som snøsøte og marinøkkel
Nylig gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert: --
ANSVAR
Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen: Karl-Arne Oksfjellelv har ansvar for å gjennomføre skjøtseltiltak i slåttemarkslokaliteten. Ingvild Gabrielsen, Fylkesmannen har ansvar for at tiltak blir fulgt opp ifm UN-tilskuddsordningen.

3.4 Kart over skjøtselstiltak

Figur 2. Kart over avgrensning av anbefalte skjøtselstiltak i Oksfjellelv nord og Oksfjellelv sør.

4 Detaljert beskrivelse av slåttemarks- lokalitetene

4.1 Oksfjellelv nord

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)						
Navn på lokaliteten: Oksfjellelv nord		Kommune: Hemnes		Områdenr.:		
ID i naturbase: BN00071087		Registrert i felt av: Bär, A. & Dyrhaug, M.		Dato: 25.07.2017		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Sommersel, G.-A. 2010 Oksfjellelv i Hemnes kommune, Nordland fylke. Skjøtselsplan. Ecofact rapport 49. 48 s Bär, Annette. 2013. Referat fra befarings i slåttemark Oksfjellelv 2013. www.naturbase.no				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
Hovednaturtype (% andel fordeling): D01 – Slåttemark (100 %)			Utforminger (% andel fordeling): Frisk fattigeng, D0104 – 80 % Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere- liggende strøk og nordpå, D0108 – 20 %			
Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling):						
Verdi (A, B, C): A			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder			
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:
< 20 m	x	God	x	Slått	x	
20-50 m		Svak		Beite		
50-100		Ingen		Pløying		
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning		
				Park/ Hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsplanen)

Innledning:

Området ble registrert i 2010 i forbindelse med utarbeiding av skjøtelsplan for artsrike slåttemarker rundt Oksfjellelva, og lokaliteten har blitt fulgt opp med skjøtsel i etterkant. Regional koordinator for slåttemark i Nordland var på befaring i området i 2013 og i samarbeid med grunneier ble anbefalt skjøtsel og restaurerings slått revidert. I forbindelse med utarbeiding av ny skjøtelsplan var Annette Bår og Marit Dyrhaug på feltbefaring 25.07.2017; områdebeskrivelsen er revidert og avgrensning endret.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av et kulturlandskap der Oksfjellelva løper ut i Bleikvatnet. Området ble fraflyttet før Bleikvatnet ble regulert og oppdemt i 1964. Mye av kulturmarka ned mot vatnet ble neddemt, og mye er i dag preget av periodevis oversvømmelse og høy grunnvannstand. Men vi har rester av gammel kulturmark på begge sider av elva. Oksfjellelv nord ligger på gnr 120/7 på vestsiden av elva. Lokaliteten strekker seg fra flatmark og gårdsbebyggelse i sør, og oppover en bakke med avgrensning mot lauvskog i øst, nord og vest. Berggrunnen i området er en veksling mellom glimmerskifer og glimmergneiser, og med forekomster av karbonatbergarter. Lokaliteten ligger 420 moh i nordboreal vegetasjonssone, klart oseanisk seksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten er på 5,2 daa og består av 100 % slåttemark (D01) med utformingene frisk fattigeng (D0104) og frisk/tørr, middels baserik eng nordpå (D0108).

Artsmangfold:

Øvre og midtre deler av enga er noe tørrere og skinnere enn de nedre delene. Dominerende arter er forholdsvis jevnt fordelt. Engkvein, gulaks, sølvbunke og seterrapp er de viktigste graminidene. I 2010 ble også lundrapp og marigras registrert. Enga er urterik med jevn forekomst av ryllik, marikåpearter, skogstorkenebb, gullris, engsyre, småsyre, engsoleie, kvitkløver, harerug, småengkall, fjelløyentrøst og fjelltistel. Andre vanlige arter er blåkløkke, løvetann, tepperot og rødkløver. En knaus nesten øverst på vestsiden av enga har noe mer kalkkrevende vegetasjon med bl.a. fjellfrøstjerne og svartstarr. Dette er sannsynligvis samme sted som A. Ofte fant marinøkkel, snøsøte og bleiksøte i 2003. Flere eksemplarer av snøsøte ble i 2017 gjenfunnet her samt i den sørøstre delen av enga på en knaus like nordom husene. Det har vært ryddet skog i kantene, og i kantsonen mot nordvest er plantedeppet glissent og artsfattig, og dominert av skogstjerne, gullris og innslag av finnskjegg. I kantsonen mot øst finnes spredd forekomst av høgstauder som tyrihjel, ballblom, mjødur, enghumbleblom og geitrams. I nedre del av slåttemarka har strandrør gått kraftig tilbake mens sølvbunke ser ut til å ha økt sin andel. Vi har et jevnt innslag av slåttemarksarter som er vanlig ellers i lokaliteten.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Dette er ei gammel slåttemark som ved kartleggingen i 2010 var gjengrodd med høgstauder samt noe oppslag av bjørk. Siden 2011 har trær og kratt blitt ryddet, og enga høstet med en slått i slutten av juli. Slåtten gjennomføres med 2-hjulsslåmaskin. De første åra ble graset hesjet, men nå er avlingene så låge at graset bakketørkes. I tillegg har det i to år vært tatt en tidlig restaurerings slått i kantsonen mot øst og i nedre deler av enga. Selv om vi fremdeles har noe høy dekning av gjengroingsarter i østre og nedre del av lokaliteten, har enga som helhet god tilstand.

Fremmede arter:

Ingen registrert

Kulturminner:

Ikke registrert i lokaliteten, men enga ligger inntil gammel bebyggelse og tufter.

Skjøtsel og hensyn:

Enga er i god hevd. Senere års skjøtsel har bidratt til at dekingen av gjengroingsarter har gått mye tiltbake, og en tidlig restaureringsslått anses ikke lenger å være nødvendig for å ta vare på de biologiske verdiene. Framover anbefales en sein slått for hele lokaliteten. Slåttetidspunktet bør utsettes til plantene begynner å blomstre av. På de skrinne partiene i nordvestre del av enga kan avlinga bli så liten at det vil være hensiktsmessig å la plantebestanden stå uslått enkelte år.

Del av helhetlig landskap:

Slåttemarka er en del av et kulturlandskap hvor vi i nærheten finner 2 andre slåttemarker som skjøttes.

Verdibegrunnelse:

Verdien settes til A – svært viktig. Slåttemarka dekker et areal på 5,2 daa, tilstanden har etter hvert blitt god, og enga er nå i god hevd. Vi har ingen innslag av fremmedarter. Vegetasjonen er forholdsvis artsrik med både kalkfattige og mer kalkrike utforminger, både tørre og mer fuktige områder, og sjeldne arter som marinøkkel og snøsøte er registrert her.

Merknad:

4.2 Oksfjellelv sør

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)						
Navn på lokaliteten: Oksfjellelv sør		Kommune: Hemnes		Områdenr.:		
ID i naturbase: BN00087042		Registrert i felt av: Bär, A. & Dyrhaug, M.		Dato: 25.07.2017		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Sommersel, G.-A. 2010 Oksfjellelv i Hemnes kommune, Nordland fylke. Skjøtselsplan. Ecofact rapport 49. 48 s Bär, Annette. 2013. Referat fra befarng i slåttemark Oksfjellelv 2013. www.naturbase.no				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
Hovednaturtype (% andel fordeling): D01 – Slåttemark (100 %)			Utforminger (% andel fordeling): Våt/fuktig, middels næringsrik eng, D0112 – 70 % Frisk fattigeng, D0104 – 30 %			
Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling):						
Verdi (A, B, C): C			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder			
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:
< 20 m	x	God		Slått	x	
20-50 m		Svak	x	Beite		
50-101		Ingen		Pløying		
>100 m		Gjengrodd	x	Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning		
				Park/ Hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)

Under befaring i Oksfjellelv-området 02.07.2013 av regional koordinator for slåttemark i Nordland, Annette Bär, ble lokaliteten undersøkt og avgrenset som egen slåttemarklokalitet med verdi C. I forbindelse med revidering av skjøtelsesplan for slåttemarkene i Oksfjellelv var det feltbefaring i området 25.07.2017. På grunnlag av feltbefaringen er avgrensningen endret og områdebeskrivelsen revidert.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av et kulturlandskap der Oksfjellelva løper ut i Bleikvatnet. Området ble fraflyttet før Bleikvatnet ble regulert og oppdemt i 1964. Mye av kulturmarka ned mot vatnet ble neddemt, og mye er i dag preget av periodevis oversvømmelse og høy grunnvannstand, men vi har rester av gammel kulturmark igjen på begge sider av elva. Oksfjellelv sør ligger på gnr 120/7 på vestsiden av elva. Lokaliteten ligger mellom hus og hustufter på flata ned mot Bleikvatnet og avgrenses i nord mot bakke og slåttemarkslokaliteten Oksfjellelv nord. Mot sørvest avgrenses den mot forsumpet gammeleng som ikke slås, og i sørøst mot eiendomsgrense mot gnr 120/6. Berggrunnen i området er en veksling mellom glimmerskifer og glimmergneiser, og med forekomster av karbonatbergarter. Lokaliteten ligger 415 moh i nordboreal vegetasjonssone, klart oseanisk seksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten er 1,3 daa og består av 100 % slåttemark (D01) med utformingenen våt/fuktig, middels næringsrik eng (D0112) og frisk fattigeng (D0104)

Artsmangfold:

I området mellom bolighuset og naustet er sølvbunke, engkvein, krypsoleie og ryllik dominerende arter. Andre arter som forekommer jevnlig er marikåper, skogstorkenebb, engsoleie, kvitkløver, bekkeblom. I tillegg ble det observert trådsiv, seterstarr, kvann, myrhatt, vendelrot, jonsokblom, åkersnelle, engsyre, vanlig karve og glattveronika. Artene er forholdsvis jevnt fordelt. I vestre enden av slåttemarka, i nerkant av bakken, har vi et område som domineres av strandrør og krypsoleie.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Dette er ei gammel slåttemark som ved kartleggingen i 2010 var gjengrodd med høgstauder. Fra 2014 har det blitt gjennomført restaurering med 2 gangers slått av enga, unntatt i 2016 da enga ble sterkt nedbeitet av rein. Slåtten gjennomføres med 2-hjulsslåmaskin. I vestre enden av slåttemarka er gjengroingen med strandrør framtreddende (GG3). Tilstanden på slåttemarka ellers har forbedret seg, og har nå moderat gjengroingspreg (GG1-2).

Fremmede arter:

Ingen registrert

Kulturminner:

Enga ligger innimellom gammel bebyggelse og tufter.

Skjøtsel og hensyn:

Enga skjøttes tilfredsstillende, men har fremdeles behov for restaurering med 2 gangers slått i vestre del. For resten av lokaliteten anbefales en sein slått, helst så seint at gras og urter har kommet til avblomstring og frøsetting.

Del av helhetlig landskap:

Slåttemarka er en del av et kulturlandskap hvor vi i nærheten finner 2 andre slåttemarker som skjøttes.

Verdibegrunnelse:

Slåttemarka dekker et areal på 1,3 daa og holdes i hevd ved årlig slått. Faktorer som trekker ned er at enga er noe artsfattig, og tilstanden preges fremdeles av noe gjengroing. Verdien settes til C – viktig. Fortsatt slått vil ha positiv effekt på slåttemarkas tilstand, og kan gi grunnlag for at verdien om noen år kan heves til B – viktig.

Merknad:

5 Kilder

- Bär, A. 2013. Referat fra befaring i slåttemark Oksfjellelv 2013. www.naturbase.no
- Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper – Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2.utgave 2006 (oppdatert 2007).
- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. – *NINA temahefte 12*: 279.
- Sommersel, G.-A. 2010. Oksfjellelv i Hemnes kommune, Nordland fylke. Skjøtselsplan. Ecofact rapport 49. 48 s
- Svalheim, E. 2014. Faktaark for slåttemark. Revidert 29.11.2014.
- www.naturbase.no Faktaark for lokalitetene BN00071087 Oksfjellelv – slåttemark nord, og BN00087042 Oksfjellelv – slåttemark sør.

6 Ortofoto/kart

Kart 1. Lokalitetene Oksfjellelv nord og Oksfjellelv sør med verdisetting og arealstørrelse.

Oksfjellelv

slåttemark

skjøtselstiltak

Kart 2. Avgrensning av anbefalte skjøtselstiltak i slåttemarkene Oksfjellelv nord og Oksfjellelv sør.

7 Bilder

Bilde 1. Oksfjellelv nord, øvre del. Bildet tatt fra midt i lokaliteten mot nord-nordvest. Midt i bildet ser vi den tørre knausen med kalkpåvirka vegetasjon.

Foto: A. Bär

Bilde 2. Oksfjellelv nord. Snøsøte (*Gentiana nivalis*) ble funnet på den kalkrike knausen samt nordom hovedbygningen.

Foto: A. Bär

Bilde 3. Oksfjellelv nord sett fra øverst i bakken i nord. Oversikt .

Foto: A. Bär

Bilde 4. I nedre del av Oksfjellelv nord har sølvbunke har en noe dominerende forekomst. I bakgrunnen mellom hustuftene ser vi deler av Oksfjellelv sør. Lengst bak avgrenses Oksfjellelv sør mot Gnr 120/6 hvor marka slås som plen.

Foto: M. Dyrhaug

Bilde 5. I Oksfjellelv sør har vi etter hvert fått utviklet områder med jevn slåttemarksvegetasjon. Bildet er tatt mot vest fra slåttemarkas kant i øst.

Foto: M. Dyrhaug

Bilde 6. Vestre del av Oksfjellelv sør hvor strandrør dominerer, og hvor fortsatt restaurerings slått er nødvendig.

Foto: M. Dyrhaug

NOTATER

NOTATER

NOTATER

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.